

ET ÅBENT FÆLLESSKAB

ROSKILDE FESTIVAL-GRUPPENS
HANDLEPLAN FOR ALKOHOLKULTUR

ALCOHOLPLAN

INDHOLDSFORTEGNELSE

FORORD: EN DEL AF ET STØRRE BILLEDE	4
Trykke fællesskaber – med og uden alkohol	6
Hvorfor en handleplan om alkoholkultur?.....	6
SÅDAN LÆSER DU DENNE PLAN	7
DEL 1: VISION OG AMBITION	9
Vi skal forstå, tale om og arbejde med alkoholkultur	10
Metode på tværs af indsatser.....	11
DEL 2: FOKUSOMRÅDER OG INDSATSER	13
Videndeling og samarbejde	14
Et åbent fællesskab.....	15
Unge rusdrikning.....	16
Fremdrift og økonomi.....	17
Sådan er handleplanen blevet til	17
BILAG/REFERENCE	19
Skærpede anbefalinger.....	19
Sundhedsstyrelsens anbefalinger for alkohol.....	19

UDGIVET AF:

Roskilde Festival-gruppen, Rabalderstræde 7, 4000 Roskilde
E-mail: info@roskilde-festival.dk
Telefon: (+45) 46 36 66 13
roskilde-festival.dk
Udgivet: februar 2023

DR BR RO RI FO FE

EN DEL AF ET STØRRE BILLEDE

Som kulturaktør og arrangør af landets største ungdomskulturelle samlingspunkt har Roskilde Festival-gruppen (RFG) en position og et ansvar, der forpligter, og samtidig en særlig mulighed for at skabe en bæredygtig forandring og udvikling af positive og mangfoldige fællesskaber.

I Danmark er alkohol en væsentlig del af måden, vi er sammen på¹. Den danske alkoholkultur udfolder sig i nattelivet, ved private sammenkomster, på uddannelsessteder, ved koncerter og på festivaler. Nye tal viser, at danske unges alkoholforbrug er steget siden 2016, med et lille dyk i corona-perioden, og at unge i Danmark derfor stadig indtager førstepladsen i druk sammenlignet med unge i andre europæiske lande².

Alkoholindtagelse og festkultur fylder på en ungdomskulturfestival som Roskilde Festival. Vi har en særlig forpligtelse til at skabe dialog og bevidsthed om et balanceret alkoholforbrug, så deltagerne oplever en åben og mangfoldig kultur, hvor man kan være med uden at drikke alkohol.

De senere år er der kommet større bevågenhed på alkoholkulturen blandt danske unge og ikke mindst på dens bivirkninger fysisk såvel som psykisk. Særligt blandt de unge selv ser vi en større bevidsthed om, hvad denne kultur bærer med sig, herunder hvordan kulturen påvirker dem og de fællesskaber, som de indgår i.

Flere undersøgelser peger på, at alkoholkulturen i nogle fællesskaber er så stærk og definerende, at det kan være svært at være med, hvis man ikke drikker. Alkoholen kan med andre ord ekskludere³.

Det vil vi gerne være med til ændre – både fordi den form for alkoholkultur er sundhedsskadelig, og fordi den virker ekskluderende. Det er baggrunden for denne handleplan for Roskilde Festival-gruppen.

Kræftens Bekæmpelses undersøgelse af unges alkoholvaner fra 2021 viser, at 45 % af unge i alderen 15-25 mener, at alkoholforbruget blandt unge er for højt. Derudover er der sket en tydelig stigning i andelen af 15-25-årige, der er enige eller meget enige i, at de ønsker en ændring.

I Sundhedsstyrelsens seneste anbefalinger fra marts 2022 er der desuden kommet mere fokus på alkohols betydning for hjernen og de negative bivirkninger, som et højt alkoholindtag kan have for særligt helt unge, og hvordan alkohol påvirker måderne, som vi er sammen på¹.

¹ <https://vidensraad.dk/rapport/unges-alkoholkultur-et-bidrag-til-debatten> s. 67

² <https://alkohologsamfund.dk/viden-om-alkohol/de-danske-unge-drikker-stadig-rekord-meget-alkohol>

³ <https://vidensraad.dk/rapport/unges-alkoholkultur-et-bidrag-til-debatten> s. 68

TRYGGE FÆLLESSKABER – MED OG UDEN ALKOHOL

Roskilde Festival er et mangfoldigt og åbent fællesskab. Vi ønsker ikke, at alkoholindtagelse opleves som en barriere for deltagelse. Vi ser med alvor på vores rolle som vært og arrangør i forhold til unges oplevelser og erfaringer med bivirkninger og eksklusion i forbindelse med alkoholindtagelse.

Denne handleplan samler indsatser, som skal bidrage til at skabe et trygt fællesskab med plads til forskellige tilgange til alkohol på tværs af Roskilde Festival-gruppen og vores aktiviteter. Et fællesskab, hvor alkohol ikke er definerende for samværet. Vi ønsker også, at handleplanen kan skubbe på samtaler, som, vi erfaringsmæssigt ved, er forudsætninger for at kunne påvirke kulturelle normer.

HVORFOR EN HANDLEPLAN OM ALKOHOLKULTUR?

Netop fordi vi hvert år arrangerer Roskilde Festival, hvor alkohol spiller en væsentlig rolle for mange af deltagerne, har vi et ansvar for at se kritisk på, hvordan vi som arrangør gengiver og forstærker alkoholkulturen blandt danske unge. Vi skal være bevidste om de eksisterende normer og om hvilke konsekvenser, de har for den type fællesskaber, som vi ønsker at skabe og være en del af.

Formålet med handleplanen er at skabe en ramme for arbejdet med indsatser mod et mere mangfoldigt, respektfuldt og reflekteret fællesskab. Vi vil især fokusere på, hvornår og hvordan samvær om alkohol går fra at være hyggeligt og socialt til at blive uhensigtsmæssigt, usundt og ekskluderende.

Handleplanens indsatser fokuserer på at indsamle viden og skabe dialog. Dette skal udgøre fundamentet for forandringerne, vi ønsker at skabe, og altså være grundlag for de aktiviteter, som igangsættes efterfølgende.

Vi ved, at alkohol også kan have betydning for brug af andre rusmidler. Den betydning er ikke medtaget i denne handleplan. Vil du læse mere om Roskilde Festival-gruppens holdning til dette kan du læse mere [her](#).

SÅDAN LÆSER DU DENNE PLAN

Handleplanen er en ramme for det tværgående arbejde med alkoholkultur og fællesskaber i RFG. Den er en forlængelse af vores arbejde med mangfoldige fællesskaber, som du kan læse mere om i Handleplanen for Diversitet og Lighed, der ligger [her](#).

Planen er bygget op omkring en vision, en ambition og tre fokusområder for hvilke der hver især beskrives indsatser.

De tre fokusområder har overskrifterne:

- VIDENDELING OG SAMARBEJDE
- ET ÅBENT FÆLLESSKAB
- UNGES RUSDRIKNING

Til sidst i planen kan du læse om, hvordan handleplanens indsatser realiseres.

BEGREBSAFKLARING

I planen møder du forskellige begreber, som vi kort giver lidt kontekst til her.

Unge: Vi bruger bevidst "ung" og "voksen" som to forskellige begreber, da forskningen om alkohols virkninger skelner mellem disse. Når vi på de kommende sider beskriver unge, anerkender vi, at man er voksen, når man er over 18 år, men at man fysiologisk – og især i hjernen – udvikler sig helt frem til, at man er 25 år. Når vi taler om unge i handleplanen, mener vi unge i alderen 16-25 år. Voksne indbefatter således alle over 25 år.

Rusdrikning: Et andet ord for binge-druk. Det betyder at drikke tæt, altså mange genstande inden for kort tid. Rusdrikning betyder også, at man drikker med det formål at blive fuld og altså ikke nødvendigvis, fordi man nyder smagen af det, man drikker.

Fuldskabsorienteret: Betyder at man drikker for at blive fuld og dermed opnå et kontroltab.

DEL 1

VISION OG AMBITION

DEL 1:

VISION OG AMBITION

Handleplanen for Alkoholkultur hører under handleplanen for diversitet og lighed og har samme overordnede vision, mens ambitionen knytter sig tæt til alkohols konkrete rolle i åbne og mangfoldige fællesskaber.

VISION

Vi vil skabe mangfoldige fællesskaber,
hvor mennesker kan trives

AMBITION

Vi er et trygt, reflekteret og åbent fællesskab, der arbejder
for en balanceret og ansvarlig alkoholkultur for alle

Med **FOKUSOMRÅDER OG INDSATSER** beskrevet på de kommende sider skaber vi forandringer indadtil i alle Roskilde Festival-gruppens fællesskaber og aktiviteter og udadtil som en del af en større bevægelse i vores samfund.

VI SKAL FORSTÅ, TALE OM OG ARBEJDE MED ALKOHOLKULTUR

Alkohol må ikke være en barriere for et mangfoldigt, rummeligt og åbent fællesskab. Vi peger i nedenstående på tre fokusområder, som vi vil arbejde med for at sikre, at alkohol og kulturen omkring den bliver mere reflekteret.

DERFOR: VIDENDELING OG SAMARBEJDE

Roskilde Festival-gruppens begivenheder udgør blot en lille del af de arenaer, hvor alkohol spiller en rolle. Som væsentlig kulturaktør har vi en mulighed og et ansvar for at bidrage til samfundsmæssige kulturændring med afsæt i vores egne begivenheder.

DERFOR: ET ÅBENT FÆLLESSKAB

Der skal være plads til at være en del af fællesskabet, uanset om man har lyst til at drikke alkohol eller ej. Derfor er det nødvendigt at tale om, hvilken en alkoholkultur vi har. Vores holdning er, at alkohol gerne må være en del af fællesskabet, men at det ikke må være definerende eller have en ekskluderende effekt.

DERFOR: UNGES RUSDRIKNING

For meget alkohol er ikke godt for nogle hverken psykisk eller fysisk. Især rusdrikning kan have store konsekvenser for særligt helt unge mellem 16-25 år. Derfor vil vi undersøge, hvordan unge drikker, når de besøger vores begivenheder, så vi som kulturaktør kan være med til at spille en rolle i en adfærds- og kulturændring generelt på området.

METODE PÅ TVÆRS AF INDSATSER

Metodisk afspejler handleplanen tilgange, som vi har gode erfaringer med fra andre indsatser omkring holdninger og adfærd. Disse metoder er:

SAMTALER

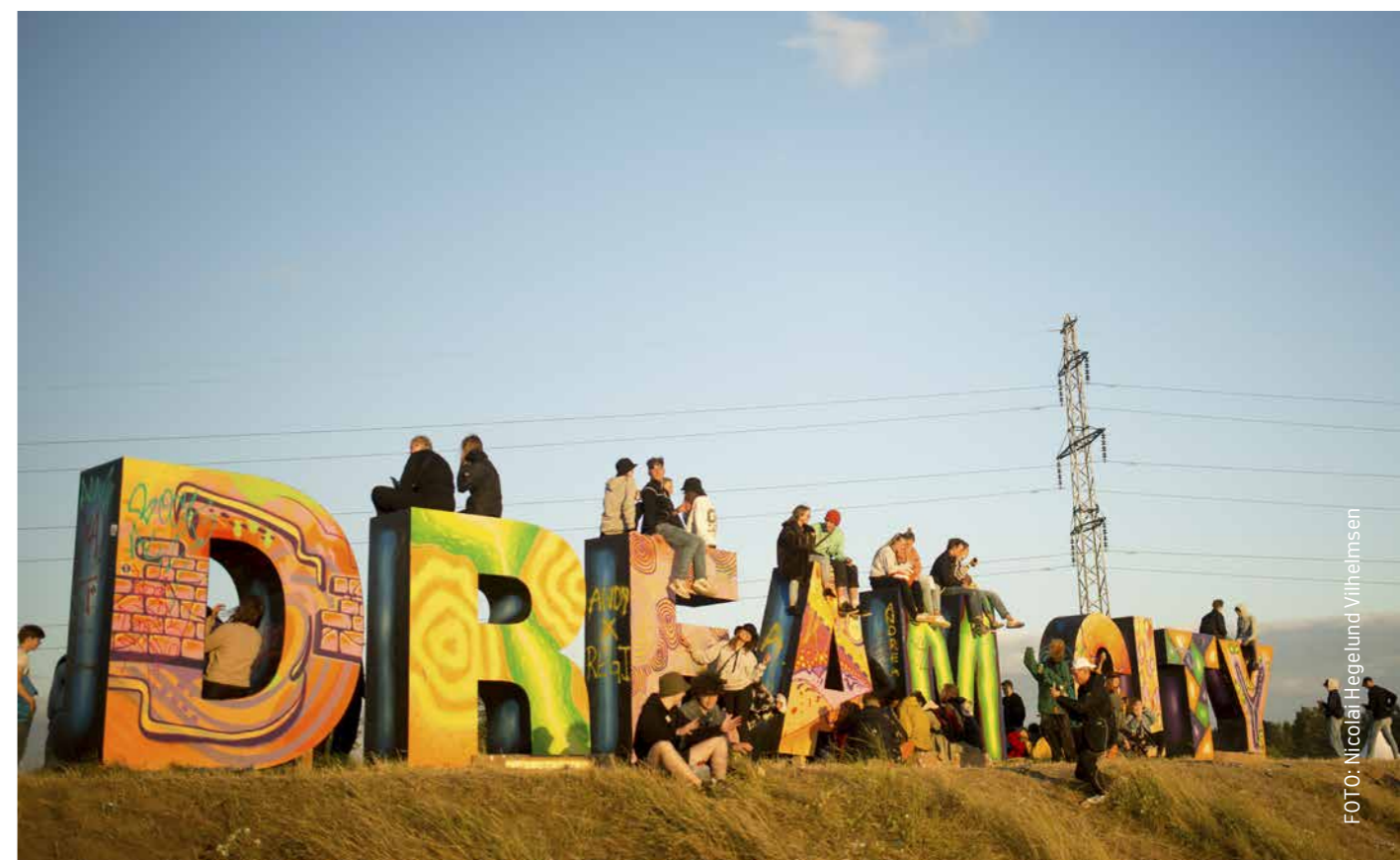
Dialog og samtale er afgørende for at skabe forandring. At skabe rum for samtale er derfor centralt i arbejdet. Dialog sker på tværs af unge, frivillige, uddannelser, myndigheder, forskere og organisationer.

ANALYSE OG TEST

Vi indsamler viden og erfaringer internt og eksternt om alkoholkultur, alkohols rolle i fællesskaber, særligt blandt unge, så vi er i stand til at skabe konkrete handlinger på et oplyst grundlag. Samtidigt tester og evaluerer vi initiativer undervejs.

INDDRAGELSE OG PARTNERSKABER

Vi involverer unge og skaber rammer, der styrker ung-til-ung-dialog, og vi vil samarbejde med og stille os til rådighed for organisationer og foreninger, som arbejder med trygge og mangfoldige ungefællesskaber.

DEL 2

FOKUSOMRÅDER OG INDSATSER

DEL 2:

FOKUSOMRÅDER OG INDSATSER

VIDENDELING OG SAMARBEJDE

Undersøgelser viser, at adfærdsændrende indsatser står langt stærkere, når aktører går sammen og arbejder ud fra en fælles forståelsesramme. Helt konkret betyder det, at beslutningstagere, forskere, foreninger, praktikere og lokalsamfund står stærkere ved en fælles, koordineret indsats⁴.

Roskilde Festival-gruppen arbejder med alkoholkultur på flere måder. Vi har gennem mange år haft et tæt samarbejde med Sundhedsstyrelsen om holdningskampagnen "Music Against Drugs" og arbejder desuden sammen med Kræftens Bekæmpelse, efterskoler, gymnasier og ungdoms- og erhvervsuddannelser med erfaringsudveksling og videndeling. På tværs af vores begivenheder har vi altid et tæt samarbejde med myndigheder, heriblandt Politi, Brandvæsen og de regionale sundhedsfaglige beredskaber.

INDSATSER

- Vi understøtter en alkoholkultur, hvor der er plads til forskellighed både på egne begivenheder og på dem vi skaber i samarbejde med eller for andre aktører.
- Vi opsamler viden og erfaringer fra egne begivenheder samt dem, vi laver i samarbejde med andre, der bidrager til en mere oplyst og nuanceret dialog om alkoholkultur i og uden for Roskilde Festival-gruppen.
- Vi samler organisationer, forskere, myndigheder og uddannelsessteder og deler viden og erfaringer på tværs.
- Vi indgår partnerskaber om at udvikle nye aktiviteter og begivenheder uden alkohol, eller hvor alkohol ikke er dominerende for oplevelsen.
- Vi stiller os selv og vores fællesskab til rådighed for forskning og indsamling af viden, og vi deltager i vidensfora på området.

¹ En kortlægning af den Islandske model: <https://www.sst.dk/-/media/Udgivelser/2021/Islandske-model/Den-islandske-model.ashx?la=da&hash=733FA54C2602D376101AC23C89DFC40E709ADE0E>

ET ÅBENT FÆLLESSKAB

Mangfoldighed og diversitet er vejen til at skabe stærke og bæredygtige fællesskaber. Vi ved, at repræsentation spiller en stor rolle i forhold til lysten til at være en del af et fællesskab. Hvis vi som deltagere, frivillige, ansatte ikke kan spejle os i dem, vi ser i fællesskabet, vil vi være mindre tilbøjelige til at deltage.

Vores fællesskaber består af mange forskellige mennesker med forskellige tilgange til alkohol. Der skal være plads til dem, der har lyst til at drikke alkohol, og dem, der ikke har lyst til at drikke alkohol. Men det skal være *lige gyldigt* for fællesskabet, om man drikker eller ikke drikker. Med andre ord må alkohol ikke være definerende for fællesskabet.

INDSATSER

- Vi arbejder med at skabe en bred forståelse af alkoholkultur, og vi inviterer deltagere, gæster, frivillige og ansatte til samtaler om alkoholkultur.
- Vi er tydelige i vores kommunikation og holdning og er opmærksomme på alkohols tilstedeværelse i fortællinger både internt og eksternt.
- Vi understøtter vores holdning med oplysnings- og kampagnearbejde.
- Vi arbejder med tilgængelighed, prissætning og udvikling af et bredt sortiment, og vi sidestiller drikkevarer med og uden alkohol, så de er tilgængelige på lige vilkår.

UNGES RUSDRIKNING

Mange unge drikker fuldskabsorienteret og har en forventning om, at andre unge drikker mere end dem selv⁵. Denne tendens er gennemgående for mange undersøgelser både fra RFG's begivenheder, ungdomsuddannelser, i nattelivet og andre sociale sammenhænge. I takt med et højere alkoholindtag forsvinder ansvarligheden, og risikovilligheden stiger. Der er en klar sammenhæng mellem alkoholindtag og risiko for ulykker, vold og andre uheldsmæssige handlinger hos særligt unge⁶.

På baggrund af ovenstående udgav Sundhedsstyrelsen i foråret 2022 nye, skærpede retningslinjer for unge og alkohol. Anbefalingen er, at unge under 18 år slet ikke bør drikke. Unge mellem 18 og 25 bør ifølge Sundhedsstyrelsen højst drikke 10 genstande om ugen, højst 4 genstande om dagen⁷.

En ting er lovgivning, en anden ting er anbefalinger. Når Sundhedsstyrelsen formidler ny viden, og i dette tilfælde nye anbefalinger, lytter vi naturligvis og tager det alvorligt. Vi bruger denne viden som en del af et helhedsbillede, hvor vi vurderer, hvordan vi arbejder med og skaber kultur omkring alkohol på vores begivenheder.

INDSATSER

- Vi arbejder aktivt for at gøre op med misforståelser om og forventninger til at drikke alkohol.
- Vi rammesætter nye måder at deltage i fællesskaber, som skaber refleksion om alkohol- og festkultur, særligt blandt de unge.
- Vi udvælger og uddanner al personale i barer, så de er i stand til at overholde gældende lovgivning, og vi evaluerer løbende på uddannelsen.
- Vi uddanner løbende vores værter i at vejlede unge deltagere om alkohol gennem opsøgende samtaler.

HYDRATION ZONE

I 2019 blev Hydration Zone på Roskilde Festivals campingområde det første område uden alkohol. Engagerende dagsaktiviteter og et rent alkoholfrit sortiment skulle bidrage til et område med plads til alle – uanset om man drikker alkohol eller ej. Området understøttede Sundhedsstyrelsens samtaler med festivalens unge deltagere om alkohol.

Erfaringer fra området viser, at deltagerne gerne vil deltage i dagsaktiviteter i campingdagene, hvor de ellers hurtigt kunne komme til at kede sig, og at det er relevant at Roskilde Festival arbejder med alkoholkultur.

(SST-undersøgelse i Hydration Zone, 2019)

REGLER FOR ALKOHOL

Roskilde Festival informerer alle frivillige, herunder bodansvarlige og sikkerheds-personale, om følgende regler: *Vi forventer at du ikke indtager eller er påvirket af alkohol eller euforiserende stoffer, når du er på vagt.*

FREMDRIFT OG ØKONOMI

Handleplanen forankres i Programmet for Frivillighed og Organisationsudvikling, hvorfra indsatsen igangsættes, men ikke nødvendigvis drives eller ledes, da opgaveløsningen ligger på tværs af organisationen. Herfra etableres et netværk bestående af ressourcer på tværs af RFG, der understøtter fremdrift og prioriteringer.

PLAN FOR UDBREDELSE

For at sikre at handleplanen når bredt ud, skal den præsenteres i divisionsledelser og i de strategiske programmer, der har ansvar for at få bredt den længere ud i organisationen. Divisionsledelser og de strategiske programmer skal udarbejde en liste over aktiviteter, der allerede er hos dem, og lave bud på, hvad der skal løftes fra de enkelte divisioner/programmer.

Det er ambitionen, at alle divisioner og programmer har beskæftiget sig med handleplanen inden RF23, og at der sættes ressourcer af til pilotprojekter og/eller tests samt undersøgelser på RF23, så projekter kan sættes i gang efter RF23 på baggrund af eventuelle udførte test på RF23.

På forårets ledelsessamling bliver der samlet op på, hvor alle parter er, og der udarbejdes en oversigt over, hvilke initiativer, der skal igangsættes på RF23.

SÅDAN ER HANDLEPLANEN BLEVET TIL

Planen har været igennem en række faser, hvor alle divisionsledelser, programmer og relevante frivillige og ansatte har bidraget med kommentarer og faglig sparring. Planen har i sin fulde længde været i bred høring på tværs af RFG og en håndfuld eksterne organisationer, heriblandt Sundhedsstyrelsen.

⁵ Unges alkoholvaner i Danmark 2021, s. 44

⁶ Kampagneevaluering 2022, s. 40

⁷ Læs mere om SST-anbefalingerne bagerst i handleplanen.

BILAG/REFERENCE

SKÆRPEDE ANBEFALINGER

I løbet af de seneste 10 år er der offentliggjort flere undersøgelser med ny og opdateret viden om helbredseffekterne af alkohol. Disse undersøgelser peger samlet set på en større forsigtighed i forhold til indtag af alkohol. Det skyldes bl.a. øget viden om alkohols kræftfremkaldende egenskaber og skadelige effekter på hjernen – sidstnævnte særligt for børn og unge⁸.

Den 7. marts 2022 udsendte Sundhedsstyrelsen reviderede og skærpede anbefalinger i forhold til alkoholforbrug.

De nye anbefalinger baserer sig blandt andet på opdateret viden om, at hjernen først er færdigudviklet omkring 25-års alderen for både kvinder og mænd. Indtag af alkohol i ungdommen og i særdeleshed rusdrikning – kan påvirke modningen og udviklingen af hjernen. De hjerneområder, der påvirkes, er blandt andet involveret i hukommelse, læring, planlægning, beslutninger, impuls kontrol og sprog (Notat om Sundhedsstyrelsens alkoholudmeldinger, 2022).

SUNDHEDSSTYRELSENS ANBEFALINGER FOR ALKOHOL

- Intet alkoholforbrug er risikofrit for dit helbred
- Hvis du drikker alkohol, så anbefaler Sundhedsstyrelsen, at voksne på 18 år og derover:
 - Højest drikker 10 genstande om ugen
 - Højest drikker 4 genstande på samme dag
 - Unge i alderen 18-25 år skal være særligt opmærksomme på ikke at overskride anbefalingerne
- Sundhedsstyrelsen fraråder børn og unge under 18 år at drikke alkohol

Ud fra et forsigtighedsprincip er Sundhedsstyrelsens udmelding, at:

- Gravide og kvinder, der forsøger at blive gravide, frarådes at drikke alkohol
- Ammende kvinder anbefales at udvise forsigtighed ved alkoholindtag

⁸ Notat om Sundhedsstyrelsens alkoholudmeldinger, 2022

